

Urgenda-directeur gaat voor 'volhoudbaarheid'

door René Didde

Gedreven zet Marjan Minnesma in op een circulaire economie, te beginnen in haar eigen omgeving. "Ik denk dat we in de toekomst in kantoren niet alles meer aanschaffen, maar zituren huren van de stoelfabrikant, lichturen van de lampenproducent en poepuren van de toiletpotfabriek." De directeur van de Stichting Urgenda in Amsterdam vindt dat gemeenten en gemeentelijke diensten wel een tandje kunnen bij schakelen.

Ze houdt kantoor in een rafelrand van Amsterdam. Aan de oevers van het IJ in een fabriek waar voorheen lachgas werd geproduceerd - een driehonderd keer zo sterk broeikasgas als CO₂ - werkt Marjan Minnesma aan een duurzame wereld. Al heeft de directeur van Stichting Urgenda het eigenlijk liever over 'volhoudbaarheid', de Zuidafrikaanse vertaling van 'sustainable'. "Slappe grenen paaltjes volpompen met schadelijke wolmanzouten, zoals tot voor enkele jaren geleden gebeurde, heet immers ook verduurzamen, maar dat heeft natuurlijk niks met een betere wereld te maken. En in duurzaamheid zit het woordje 'duur' en dat horen Hollanders ook liever niet", lacht de door dagblad Trouw al twee jaar achtereen uitgeroepen 'meest invloedrijke duurzame Nederlander' (Duurzaamheids top 100).

Turntoo

De lachgasfabriek is compleet gestript en verbouwd tot een bont bedrijfsverzamelgebouw dat huisvesting biedt aan New Energy Docks, een gezelschap van bedrijfjes in groene producten en diensten, waaronder Urgenda. We zitten aan een fraaie houten tafel, op de vloer ligt ademend en recyclebaar Cradle to Cradle-tapijt en voor haar PC staat een stoel die volledig is te demonteren. "Het mooie is dat deze fraaie kantoorspullen allemaal niet van ons zijn, maar - volgens het door ecologisch architect Thomas Rau ontwikkelde concept van 'Turntoo' - volledig in handen blijven van de fabrikant. We betalen er elke maand een bedrag voor. De fabrikant krijgt de spullen na een paar jaar terug en kan alle grondstoffen opnieuw gebruiken. Deze leaseoptie is naast duurzamer ook goedkoper. En dat komt goed uit, want we moeten hier elk dubbeltje omdraaien. Ik denk dat we in de toekomst in kantoren niet alles meer gaan aanschaffen, maar zituren huren van de stoelfabrikant, lichturen van de lampenproducent en poepuren van de toiletpotfabriek."

Delen

Het is kortom Minnesma's vaste overtuiging dat het realiseren van een circulaire economie gemakkelijker wordt als niet iedereen eigenaar is van produc-

ten. "Waarom moeten alle boeren een enorm machinepark hebben? Waarom moet elke tuinier zijn eigen hoge drukspuit hebben en elk bouwbedrijf zijn eigen kraan?", vraagt Minnesma zich af. "Een economie waarin machinepark, wagenpark of kantoorinrichting zoveel mogelijk worden gedeeld, leidt tot een zuiniger omgaan met grondstoffen en daarmee automatisch tot minder afval. Het is daarom mooi dat een van de grootste bouwbedrijven van Nederland, Volker, meedoet aan het concept van delen van machines in het bedrijfje FLOW2." Minnesma is ambassadeur van dit idee.

Zonnepanelen

Ze ziet wel een gestage trend in de richting van een circulaire economie. Ceo's van machtige bedrijven, Feike Sybesma (DSM) en Paul Polman (Unilever), zetten de juiste toon. "Maar het gaat me te langzaam", meent Minnesma. "Ik maak me zorgen over het grondstoffenverbruik. Over veertig jaar is zink, zilver en fosfaat op en worden deze mineralen extreem duur. Daardoor wordt weliswaar exploitatie van moeilijker winbare voorraden lucratief, maar op een gegeven is het toch echt op. En er komen geen nieuwe stoffen meer bij in het periodiek systeem der elementen. We zullen echt toe moeten naar andere grondstoffen óf veel beter recycleren."

Elektrische auto's

Urgenda verwierf bekendheid door de eerste serie-matig geproduceerde, volledig elektrische auto's naar Nederland te halen. En toen het SDE-subsidiepotje voor zonnepanelen van de overheid weer eens leeg was, organiseerde Minnesma een massale inkoopactie voor zonnepanelen, 'Wij willen zon'. Duizenden panelen werden rechtstreeks ingekocht in China. Het eind van het liedje was dat ze door het inkoopvoordeel nog goedkoper waren dan via de overheid. Urgenda grotsiert in actieplannen tot het jaar 2050 voor verduurzaming en klimaatneutrale steden en probeert onder meer met zogeheten icoonprojecten inspirerende voorbeelden voor het voetlicht te krijgen.

Marjan Minnesma, directeur Urgenda

(Foto: Josje Deekens)

Kringloop

Afval is niet direct een groot thema van Urgenda, maar de zorg om grondstoffen is wel verweven met belangrijke Urgenda-issues als energie, voedsel en mobiliteit. Grondstoffen in de kringloop houden door radicaal anders te ontwerpen, is het devies. Waarom moet je een hele nieuwe stoel kopen als alleen de zitting is versleten? "Je kunt de levensduur van veel producten belangrijk verlengen door onderdelen minder te verlijmen en meer demontabel te maken. Daardoor ontstaat minder afval." Ook kunnen grondstoffen groener, bijvoorbeeld door verpakkingen van recyclebaar en afbreekbaar plantaardig materiaal te maken. Deze onafhankelijkheid van fossiele grondstoffen als aardolie is ook goed nieuws voor het beperken van de klimaatverandering, aldus Minnesma.

Nascheiden

Wat huishoudelijk afval betreft is Nederland van oudsher al sterk in een grondstoffenrotonde met een hoge score aan ingezameld oud papier en glas. De laatste jaren is daar de aandacht voor de inzameling van plastic verpakkingen bijgekomen. Deze kunststof verpakkingen aan de bron scheiden, heeft niet direct Minnesma's voorkeur. "Je moet het de burger niet moeilijker maken dan het al is. Ikzelf woon vrij ruim en heb een grote schuur. Toen ik daar deze winter ratten aantrof in mijn zakken met plastic verpakkingen, heb ik de zaak in allerijl aan spijkers gehangen. Ik vraag me af of het niet beter is de kunststoffen achteraf te scheiden, zoals bij Omrin in Leeuwarden."

Biogas

Gemeenten en overheidsgestuurde diensten kunnen volgens Minnesma nog wel wat meer op de trom roffelen. "Zet in op vergisting van gft-afval tot biogas want je houdt daarna een betere compost over." De Urgenda-

directeur denkt ook dat er meer kan met bermgras en biomassa. "Heel goed dat Staatsbosbeheer nu snoei-hout en afvalhout gaat verkopen. Er blijft veel te veel bruikbaar afval liggen." Gemeenten en Rijkswaterstaat zouden dat voorbeeld kunnen navolgen door aan de slag te gaan met bermafval. "In het project Grassal worden de grasvezels gesplitst om in de papier- en kartonindustrie te benutten, maar belangrijker nog is dat graseiwit een geconcentreerde vorm van diervoer oplevert. Dat maakt Nederland minder afhankelijk van de import van soja. En daardoor neemt ook het mest-probleem af."

Energiecoöperaties

Ook op het gebied van de burgerparticipatie kunnen gemeenten nog wel een tandje bij schakelen, aldus Minnesma. "Laat burgers een eigen stuk openbare ruimte beheren. Het is goed voor de zelfredzaamheid van burgers, het bevordert de cohesie in de wijk en het is bovendien goedkoper. Gemeenten moeten zelf de regie in handen houden met de grote lijn van de openbare ruimte. "Creëer waterberging, leg waterpleinen aan en zorg voor veel groen op straat en groene daken op grote gebouwen. Dat is gezonder en leidt in de toekomst tot minder hittestress op straat." Wat dat betreft biedt de economische crisis werkelijk kansen. Gemeenten kunnen verder de vorming van energiecoöperaties in de stad stimuleren. Het leuke is dat energiecoöperaties veelal beginnen met zonnepanelen, maar vaak een ontwikkeling doormaken die leidt tot buurt-zorg en voedselvoorziening."

Marjan Minnesma, Wormerveer (1966)

Studeerde bedrijfskunde aan de Henry/Brunel University in Londen, werkte een jaar bij Shell, maar ging al snel parttime filosofie en milieurecht studeren in Utrecht. Studeerde in 1994 af op het VN-klimaatverdrag. Intussen werkte ze van 1993 – 1998 bij Novem (een verre voorloper van Agentschap NL). Minnesma was vervolgens van 1998 – 2001 directeur campagnes bij Greenpeace. Zij stapte daarna over naar de Vrije Universiteit, Instituut voor Milieuvraagstukken en Centrum voor Innovatie en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (2001-2004). Daarna ging Minnesma naar Erasmus Universiteit om samen met Jan Rotmans het instituut voor transitievraagstukken Drift op te richten (2004 – 2010). Dat leidde in 2007 tot de oprichting van Urgenda, een organisatie die probeert veranderprocessen in de praktijk te versnellen door koplopers te stimuleren. Minnesma werd directeur en stopte door drukte in 2010 met Drift. Ze werd in 2011 en 2012 nummer 1 in de Trouw Duurzaamheid top 100.